

ZAČUTITI IN OBČUTITI: KOGNITIVNA ANALIZA POMENSKO-SKLADENJSKIH LASTNOSTI DVEH PREDPONSKIH TVORJENK IZ GLAGOLA ČUTITI

Agnieszka Będkowska-Kopczyk

Institut für Slawistik, Graz

UDK 811.163.6'373.611

Prispevek¹ predstavlja kognitivno analizo dveh predponskih tvorjenk iz glagola *čutiti*: *začutiti* in *občutiti*. V članku je ugotovljeno, da predponi *za-* in *ob-* v obeh tvorjenkah zrcalita različno prostorsko konceptualizacijo spremembe stanja ter motivirata pomenske in skladenjske razlike med njima. Predpona *za-* v *začutiti* izraža metaforičen prehod med *ne čutiti* in *čutiti* ter zgolj nastop novega stanja, medtem ko nam predpona *ob-* v *občutiti* sporoča, da nastop stanja popolnoma prizadeva osebo, ki to doživlja. Analiza prav tako dokazuje, da se *občutiti* lahko rabi tudi kot nedovršni glagol.

mentalni glagoli, glagolski predponi *za-* in *o-lob-*, slovenščina

This article offers a cognitive analysis of two prefixed verbal formations: *začutiti* and *občutiti* 'to begin to feel'. It is argued that in combination with *čutiti* 'feel', *za-* and *ob-* reflect a different spatial conceptualisation of a change of state, as well as motivating semantic and syntactic differences between the two verbs. *Za-* in *začutiti* expresses a metaphorical shift between *to not feel* and *to feel* and the beginning of a new state of feeling whereas *ob-* in *občutiti* indicates that the beginning of a new state of feeling affects the person who undergoes it entirely. Moreover, the analysis sheds light on the fact that *občutiti* can also function as an imperfective verb.

mental verbs, verbal prefixes *za-* and *o-lob-*, Slovene language

1 Uvod

Članek predstavlja kognitivno leksikalno-morfosintaktično analizo² dveh predponskih tvorjenk iz glagola *čutiti*: *začutiti* in *občutiti*.³ Na osnovi analize njune rabe v Gigafidi trdim, da obstajajo med njima semantične in skladenjske razlike. Čeprav se obe tvorjenki nanašata na spremembo mentalnega stanja (med *ne čutiti* in *čutiti*), *začutiti* izraža zgolj začetek zaznavanja, medtem ko *občutiti* izraža, da je zaznavanje celostno oz. popolno. Poleg tega *občutiti*, ki je v SSKJ opredeljen kot dovršni glagol,

¹ Rada bi se zahvalila vsem rojenim govorcem slovenščine, ki so mi jezikovno pomagali med nastajanjem tega članka in z mano debatirali okoli navedenih tvorjenk.

² V analizi izhajam iz podatkov v SSKJ, ki jih nadgrajujem z gradivom iz korpusa Gigafida.

³ V SSKJ *čutiti* nastopa s predponami *do-*, *ob-*, *po-*, *pre-*, *so-*, *soob-*, *v-*, *za-*, vendar v korpusu Gigafida najdemo samo nekatere tvorjenke: *začutiti*, *občutiti*, *počutiti se*, redkeje pa *prečutiti* in *sočutiti*. *Prečutiti* kot tvorjenka *čutiti* ima samo 5 konkordanc, *sočutiti* jih ima 13.

lahko nastopa tudi v nedovršni rabi (gl. npr. *Kot pričakujejo v banki, bodo posledice krize negativno občutili še vse leto.*), kar pomeni, da je dvovidski glagol. Namen te raziskave je ugotoviti, kako krajevni pomen predpon *za-* in *ob-* vpliva na konceptualizacijo spremembe stanja, ki ga izražata obe tvorjenki, ter motivira pomenske in skladske razlike med njima.

2 Teoretična izhodišča

Glagol *čutiti* nekateri slovenski jezikoslovci štejejo med glagole zaznavanja (Toporišič 1982: 101; Orešnik 1994: 73), nekateri pa med glagole čutnega dojetanja (Merše 1995: 262). V tem članku omenjeni glagol kot tudi tvorjenki iz njega obravnavam kot »mentalne glagole« (Croft 1991: 213), ker prištevam zaznavanje, skupaj s čustvovanjem in mišljenjem, v širšo kategorijo mentalnih stanj oz. izkušenj. Poleg tega se *čutiti* v verbo-nominalnih konstrukcijah nanaša ne samo na čutno zaznavanje, ampak tudi na zaznavanje drugih mentalnih stanj, npr. čustev (Będkowska-Kopczyk 2015).

Z besedotvornega vidika spadata tvorjenki *začutiti* in *občutiti* med sestavljenke, saj razvrščata predponsko obrazilo levo od besedotvorne podstave (gl. Vidovič Muha 1988: 21–24).⁴ Dejstvo, da predpone v povezavi z glagoli tvorijo sestavljenke, izhaja ne samo iz razprav A. Vidovič Muha (1988, 1993, 2009), ampak tudi drugih slovenskih jezikoslovcev (npr. Breznik 1916; Bajec 1959; Žele 2012). Toporišič oporeka tovrstni uvrstitvi predponskih glagolov med sestavljenke. Tako v *Slovenski slovnici* (Toporišič 2000: 214–227) kot v svojih člankih *Sestavljenke proti izpeljanke iz predložne/proklitične podstave* (Toporišič 2006a: 263–270) in *Glagolske »sestavljene« iz zveze glagol + predložna zveza* (Toporišič 2006b: 248–262) trdi, da je pravega sestavljanja glagolov malo in da lahko o njem govorimo samo takrat, »kadar predpona zamenjuje polnopomensko besedo podstavne besedne zveze, npr. *prednaročiti* < *poprej naročiti*« (Toporišič 2000: 227). Opozarja, da imajo po pravilu prave sestavljenke po dva naglasa, torej tako na predponskem obrazilu kot na glagolski podstavi. Vse ostale tvorjenke, torej tiste, ki imajo naglas samo na glagolski podstavi, so izpeljanke (Toporišič 2006a: 263, gl. tudi 248). Glede porekla le-teh trdi, da so izpeljane bodisi iz predložnih zvez (npr. *obglaviti* ← *spraviti ob glavo*) bodisi iz zvez glagola s predložnim predmetom (npr. *vstopiti v hišo* ← *v hišo stopiti*) ali s prislovnim določilom (npr. *doslužiti* ← *do konca služiti*) (prav tam: 263). Temu sledi dejstvo, da je v *Slovenski slovnici* (Toporišič 2000: 213–223) tvorjenje glagolov s predponami opredeljeno kot »izpeljava glagolov iz glagolov s predlogi ali členki«, in ne kot sestavljanje, kot bi bilo v skladu z deli prej navedenih slovenskih jezikoslovcev.

V raziskavi izhajam iz treh predpostavk: (1) predpanske tvorjenke so konstrukcije, ki jih po A. Goldberg (2006) razumemo kot konvencionalizirano povezavo med obliko in pomenom (v tem primeru gre za konstrukcijo tipa predpona + *čutiti*), (2) pomeni predpon tvorijo pomenske mreže s prototipskimi krajevnimi pomeni v centru (gl. npr.

⁴ Predpanski glagoli lahko spadajo tudi med tvorjenke iz predložne zveze, ki imajo poleg predpone tudi pripono (npr. *ob-glav-iti* – [*dati (koga)*] {*ob*} *glav*-{*o*}; Vidovič Muha 1988: 21).

Przybylska 2006) ter (3) pomen leksikalne enote temelji na besedilni rabi in ga je treba analizirati v luči konceptualizacije celotne skladenjske strukture oz. semantičnega okvira, ki ga ponuja konstrukcija, v kateri se pojavlja določena enota (Langacker 1987).

V skladu s prvo in drugo predpostavko krajevni pomen predpone na določen način »sodeluje« s pomenom podstavnega glagola in vpliva na njegove pomensko-skladenjske lastnosti. Na skladenjski ravni je to najpogosteje sprememba nedovršnega glagola v dovršnega (Toporišič 2000: 348) in včasih vezljivostne posebnosti (Toporišič 2006a: 254; Vidovič Muha 1988: 23). Na semantični ravni predpona zrcali vrsto glagolskega dejanja oz. faznost (Toporišič 2000: 351–353; Vidovič Muha 1988: 22) in prislovni pomen (Vidovič Muha 1988: 22). Kognitivisti k temu dodajajo še, da predpona skupaj s podstavnim glagolom zrcali tudi, kako se v jeziku prostorsko dojema sprememba stanja pri dovršnih predponskih glagolih ali stanje samo pri nedovršnih, kajti vizualna percepcija prostorskih razmerij vpliva na konceptualizacijo vseh ostalih razmerij, ki jih izraža jezik (v tem primeru dojemanje mentalnega stanja). V skladu s prvo predpostavko bomo torej iskali semantično motivacijo pomenov predpon *za-* in *ob-* v obravnavanih tvorjenkah, in sicer tako, da jih bomo povezovali z njunima centralnima oz. prototipskima krajevnima pomenoma v tvorjenkah, ki izražajo premikanje v prostoru (druga predpostavka).

Mnenje, da predpona glagolu spremeni pomen, zagovarjajo tudi slovenski jezikoslovci od Miklošiča naprej (npr. Bajec 1959; Hajnšek Holz 1978; Toporišič 2000, 2006a, 2006b; Vidovič Muha 1988, 1993, 2009). Vendarle so v SSKJ in jezikoslovnih virih pomeni predpon v abstraktnih glagolih, ki izražajo spremembo mentalnega stanja, najpogosteje razloženi glede na njihove skladenjske ('dovršiti dejanje') ali leksikalne ('začetek dejanja') lastnosti (gl. npr. Toporišič 2000: 217–223). To najbrž izhaja iz dejstva, da so se pomeni predpon v glagolih z abstraktnim pomenom že gramatikalizirali (Šekli 2016) in se je pri govorcih izgubil občutek za njihov krajevni pomen. Razlage prostorskih motivacij nekaterih mentalnih glagolskih tvorjenk pa vendarle najdemo pri Brezniku (1916: 203) (npr. *vznemiriti se* kot 'začetek premikanja') in A. Vidovič Muha (1988: 23–24), ki opaža, da metonimični pomenski premiki predpon povzročajo izgubo vezljivosti (za našo raziskavo so pomembni zlasti primeri s predpono *ob-lo-*, ki jih navajam v analizi).⁵ Avtorica razlaga tudi prostorske osnove tvorjenk glagolov, ki izražajo spremembo fizičnega stanja. Trdi namreč, da v levovezljivih glagolih, ki izražajo, da dejanje prizadeva vršilca (*poledeneti*, *osiveti*, *vzvaloviti*, *izgrmeti se*), predpona označuje »prostorskost prizadetega v smislu omejenih temeljnih prostorskih usmeritev, razvidnih iz skladenjsko-podstavnega glagola« (Vidovič Muha 2009: 257).

V skladu s kognitivnim pristopom menim, da gre tudi v tvorjenkah glagolov, ki izražajo mentalne dogodke (kot sta npr. *začutiti* in *občutiti*), za prostorsko konceptualizacijo spremembe stanja, ki ga doživlja prizadeti. Pri tem je pomembna smer

⁵ O predponi *o-lob-* v glagolih čustvovanja sem pisala v A. Będkowska-Kopczyk (2012), vendar sem na citirane ugotovitve A. Vidovič Muha naletela šele pozneje.

metaforičnih širitev predponskih glagolov: za glagole spremembe mentalnega stanja tvorijo izhodiščno konceptualno domeno glagoli spremembe fizičnega stanja, izhodiščno domeno le-teh predstavljajo glagoli premikanja, ki opisujejo dogodke, najbolj dostopne čutnemu zaznavanju (o tem več v Będkowska-Kopczyk 2013).

Na osnovi tretje predpostavke bomo v tem članku analizirali skladenjsko okolje, v katerem se pojavljata *začutiti* in *občutiti*, ker na vidskost glagola ne vpliva le njegova oblika, ampak konkretna raba v stavku (gl. Žele 2012: 53).⁶ Gre torej za verbo-nominalne konstrukcije z obema tvorjenkama in prislove časa, ki vplivajo na opredelitev njunega vida. Na tej osnovi bomo pokazali, da tvorjenka *občutiti* v slovenskem jeziku poleg dovršnosti, ki je v korpusu Gigafida prevladujoča,⁷ lahko izraža tudi nedovršno stanje oz. da se njena raba konceptualno prekriva z rabo nedovršnega glagola *čutiti*.

3 Analiza

Analizo začenjamo z dvema tvorjenkama podstavnega glagola *čutiti*, in sicer *občutiti* in *začutiti*. V A. Będkowska-Kopczyk (2015) sem predlagala naslednjo interpretacijo semantičnega okvira glagola *čutiti*, ki izraža različne vrste mentalnih dogodkov: 1. v fizični domeni *čutiti* izraža sposobnost čutnega zaznavanja zunanjih dražljajev in 2. sposobnost fizičnega zaznavanja notranjega stanja organizma. V prenesenem pomenu lahko izraža 1a) sposobnost (intelektualnega, nagonskega) zaznavanja abstraktnih zunanjih pojavov, kar predstavlja metaforično širitev 1. pomena, in 2a) sposobnost (čustvenega, intelektualnega) zaznavanja abstraktnih notranjih stanj, tj. čustvenih občutkov, duševnih stanj, čustev itn., kar je metaforična širitev 2. pomena. Na osnovi podatkov iz korpusa Gigafida, v katerem je bila preverjena raba obeh tvorjenk v verbo-nominalnih konstrukcijah, lahko ugotovimo, da se obe lahko uporabljata sinonimno kot glagola, ki zrcalita začetek zaznavanja zunanjih in notranjih dražljajev (npr. *občutili/začutili vonj po čem* in *občutili/začutili željo*) ter nastanek sposobnosti zaznavanja abstraktnih zunanjih pojavov in abstraktnih notranjih stanj (npr. *občutili/začutili krizo* in *občutili/začutili ljubezen*):

- (1) *V vinogradih z gnilim grozrdjem že lahko občutimo oster vonj po ciku [...].*
- (2) *Sredi Tihega oceana je v nosnicah začutila vonj po smrekah in borovcih [...].*
- (3) *Ko bo zares občutil željo, da bi me videl [...].*
- (4) *Začutila sem veliko željo, da ga najdem.*
- (5) *Gospodarsko krizo smo občutili predvsem kot zmanjšanje povpraševanja po izobraževanju.*
- (6) *Svetovno finančno krizo so prvi začutili milijarderji [...].*
- (7) *Ob njej prvič občuti pravo materinsko ljubezen [...].*
- (8) *Predvsem pa smo ob njej začutili veliko ljubezen do živali pa tudi do samega dela in življenja na kmetiji.*

⁶ Kot trdi Orešnik (1994: 15), so vidski pomeni deloma pomenoslovnega in deloma pragmatičnega značaja.

⁷ A. Žele (2012: 53) navaja: »Tudi pri potencialni dvovidskosti je naravno, da pri konkretnem pomenu vedno prevlada nedovršnost ali dovršnost, in s tem se samo še potrjuje odločilnost leksemskega ali skladenjskega vpliva na vidskost – v vsaki konkretni rabi potencialno dvovidskega glagola se vsakič kot ustreznejšo izbere samo dovršna ali nedovršna oblika.«

Obe tvorjenki uveljavljata torej dovršno rabo glagola *čutiti* v vseh prej naštetih pomenih. Poleg tega opazimo, da v nekaterih besedilnih kontekstih, in sicer s prislovi časa, ki izražajo trajanje dogodka oz. njegovo časovno neomejenost, kot so: *(že)/(še) dolgo, dalj časa, več časa, že dolgo, celo življenje*, tvorjenka *občutiti* deluje nedovršno:

- (9) *Poletni dnevi gredo počasi h koncu. Ampak na svojem telesu jih v resnici lahko občutite še dolgo, zelo dolgo.*
- (10) *Zdravnika obiščite, če občutite zgado dalj časa [...].*
- (11) *V Brežicah že dolgo občutijo pomanjkanje parkirnih površin.*
- (12) *Obstajajo osebe, ki celo življenje občutijo tisti agregacijski nagon, ki jih sili, da živijo in razmišljajo »skupinsko« [...].*

V navedenih primerih gre torej za durativni pomen, torej vrsto glagolskega dejanja, ki je tipična za nedovršne glagole. To pomeni, da se oblika *občutiti* rabi tako v kontekstih, ki izražajo začetek zaznavanja, kot tudi v kontekstih, ki izražajo dolgotrajno zaznavanje. V nedovršnih oz. durativnih kontekstih se torej raba oblike *občutiti* bliža rabi nedovršnika *čutiti*, kar lahko sledi iz primerjave parov:

- (13) *Splitčan je čutil bolečine že dalj časa [...].*
- (14) *Že dalj časa čutimo tudi pomanjkanje ustrezne delovne sile [...].*

V tovrstnem časovnem okviru oz. v vlogi nedovršnika tvorjenke *začutiti* ni mogoče uporabiti:

- (15) **Splitčan je začutil bolečine že dalj časa [...].*
- (16) **Že dalj časa začutimo tudi pomanjkanje ustrezne delovne sile [...].*

Zdaj si lahko zastavimo dve vprašanji: (1) ali obstaja konceptualna razlika med *začutiti* in *občutiti*, ki nastopata v dovršni rabi, in (2) ali obstaja konceptualna razlika med obema tvorjenkama, ki bi vplivala na dejstvo, da samo ena od njiju lahko nastopa v nedovršni rabi?

Odgovor na ti dve vprašanji najprej poiščemo v SSKJ, in sicer s primerjavo slovarskih razlag obeh tvorjenk, ki ju dodatno primerjamo še z razlago podstavnega glagola. Najprej je treba opozoriti, da sta obe tvorjenki opredeljeni kot dovršna glagola. Nadalje opazimo, da imata njuni definiciji deloma identični razlagi, in sicer 2. 'nagonsko dojeti ali predvideti kaj, s čustvi dojeti' in 3. 'ugotoviti z zavestjo prisotnost česa'. Obstaja vendarle nekaj razlik v slovarskih razlagah obeh tvorjenk, od katerih navajam tukaj tri, ki se zdijo najpomembnejše za razlikovanje med njima.

Kot prvo lahko navedemo, da se v razlagi 4. pomena *občutiti* pojavljata tako nedovršni kot dovršni glagol: 'imeti, doživeti čustva, občutke', medtem ko je ta pomen pri *začutiti* razložen samo z dovršnim glagolom, in sicer kot 'doživeti čustva, občutke'. Navedeni 4. pomen *občutiti* se delno prekriva s 4. pomenom *čutiti*, kjer se v razlagi pojavljata dva nedovršna glagola: 'imeti, doživljati čustva, občutke'. Drugič, opazimo lahko, da v 6. pomenu *občutiti* najdemo tudi razlago: '(z oslabljenim pomenom) izraža stanje, kot ga določa samostalnik' (npr. *ni občutil ne lakote ne žeje*), medtem ko je *začutiti* definiran kot: '(z oslabljenim pomenom) izraža nastop stanja,

kot ga določa samostalnik' (npr. *začutil je bolečine v hrbtu*). Ta razlaga *občutiti* se spet prekriva s 6. pomenom *čutiti*: 'izraža stanje, kot ga določa samostalnik', pri čemer je podan skoraj isti primer kot pri *občutiti*: *ne čuti lakote*. In tretjič, 6. pomen *občutiti* je razložen kot: 'izraža čustveni odnos, kot ga nakazuje določilo' (npr. *vdanost ljubezni je občutil kot podložnost*). Lahko torej sklepamo, da se slovarska razlaga tvorjenke *občutiti* delno prekriva z razlago dovršnega glagola *začutiti*, delno pa z razlago nedovršnega *čutiti*.

Poglejmo zdaj, kako prostorski pomen obeh predpon vpliva na pomenske in skladenjske lastnosti tvorjenk obravnavanega glagola. V tem primeru nam SSKJ ne bo pomagal, saj sta pomena tako *ob-* pri *občutiti* kot *za-* pri *začutiti* definirana kot 'za izražanje same dovršnosti', se pravi obe predponi naj bi pri teh tvorjenkah iz nedovršnega *čutiti* samo tvorili dovršno obliko glagola. Zato smo pogledali, kako pomene predpon razlagajo slovníčarji, zlasti pri glagolih, ki izražajo spremembo stanja (mentalnega ali fizičnega).

Na osnovi prostorskih pomenov tvorjenk s predpono *za-*, ki so jih obravnavali med drugim Miklošič (1868: 206–210), Bajec (1959: 57–61), Toporišič (2000: 261; 2006a: 261, 270) in ki so razvidne iz slovarskega gesla te predpone v SSKJ, lahko kot enega od glavnih krajevnih pomenov določimo tistega, ki ga je Toporišič (2000: 223) definiral kot 'postaviti (se) ali prestaviti (se) za kaj (čim)', torej 'zadaj', npr. *zaiti*, *zagradi*. Ta prostorski pomen je v *začutiti* metaforično razširjen kot 'postaviti se (prestaviti se) za mejo med dvema stanjema, in sicer med nič ne čutiti in čutiti' (prim. Bacz 2005: 99), podobno kot na primer drugi glagoli, ki izražajo spremembo mentalnega stanja s predpono *za-* (*zažele*, *zasovražiti*, *zaljubiti se*). Lahko ga povežemo s pomenom v časovnem okviru (pomen glagolskega dejanja), in sicer ga lahko razumemo kot 'začetek zaznavanja dražljajev oz. nastop stanja'. Pri tem sledimo razlagi poljskih inhoativnih glagolov s predpono *za-*, ki izražajo spremembo stanja, bodisi mentalnega bodisi fizičnega, pri B. Bacz (2005: 99): »The boundary that is being crossed is [...] the boundary between nonactivity and the activity expressed by the verb. The function of *za-* in this use is to provide a starting-point limit to the unbounded image of the verb's imperfective form.«

Predpona *ob-* prispeva drugačen centralni krajevni pomen, in sicer 'okoli, okrog' oz. 'dejanje, ki se godi okrog predmeta' (Bajec 1959: 94–95). Če iščemo osnovo za metaforični prenos tega pomena v *občutiti*, nas bo zanimala njegova krajevna konkretizacija v glagolih delovanja, in sicer kot 'uveljaviti/usmeriti dejanje okoli česa ali z več strani' (npr. *obzidati* 'postaviti, narediti zid okoli česa, obložiti z gradbenim materialom'; SSKJ). Pri neprehodnih glagolih se navedeno dejanje dojema tako, da se godi okoli vršilca dejanja. To velja zlasti za glagole, ki se nanašajo na spremembo fizičnega in mentalnega stanja. Primer za tovrstno razlago najdemo v Bajcu (1959: 94) v zvezi z *obledeti*: »kar je postalo okrog in okrog blede, je postalo docela blede, je torej *obledelo*« in A. Vidovič Muha (2009: 257): »*Brada osivi* ← Sivi *ob* sebi 'okrog (zato popolnoma)'«. Semantiko glagolov spremembe mentalnega stanja, npr. *okameneti*, *obnoret* in *občutiti*, avtorica razlaga kot »'popolnoma', prvotno 'okrog' in zato

popolnoma« (Vidovič Muha 1988: 23). Ker se *čutiti* nanaša primarno na čutno zaznavanje, *ob-* v *občutiti* povezuje torej najprej s holističnim (celostnim) čutnim zaznavanjem lastnosti predmetnega sveta »okoli sebe« (npr. *občutiti tresljaje zemlje*), nato pa s celostnim zaznavanjem z razumom (oz. ugotavljanjem z zavestjo, npr. *poslušalci niso občutili osti njegovih besed*) in celostno čustveno izkušnjo (npr. *občutiti srečo*). V časovnem okviru ta prostorski pomen tudi kaže na nastanek stanja, torej ima *občutiti* tudi inhoativni pomen, vendar se od *začutiti* razlikuje po tem, da izraža dejstvo, da je bil učinek dosežen docela. Lahko torej trdimo, da je *začutiti* »pravi« dovršnik glagola *čutiti*, medtem ko *občutiti* prinaša še dodatni pomen popolnosti (torej rezultativnosti; gl. Merše 1995: 288).

Poraja se še vprašanje, kakšen/kateri dodatni pomen prispeva *občutiti* v nedovršnih kontekstih, da lahko v njih zamenja nedovršni *čutiti* (gl. npr. navedene primere z *občutiti* in *čutiti*). Zdi se, da *občutiti* ravno zaradi prostorskega pomena celostnosti, ki ga prispeva predpona, izraža, da lahko popolno zaznavanje zunanega pojava ali notranjega stanja doživljajočega celostno zajema (oz. »objema«) dalj časa, kot v primeru prehodnih nedovršnih glagolov *oboževati*, *občudovati*, *obžalovati* (Będkowska-Kopczyk 2012). Tega pomena izhodiščni glagol *čutiti* ne izraža. S pomenom celostnosti in trajnosti je najbrž povezano tudi dejstvo, da samo *občutiti*, ne pa tudi *začutiti*, tvori besedno družino, v katero spadajo še: *občutek*, *občutljivost*, *občutenje*, *občutljiv* in *občuten*.

4 Sklep

Na osnovi analize lahko sklepamo, da *začutiti* izraža zgolj začetek čutnega zaznavanja oz. nastop stanja, ima torej inhoativni pomen, torej 'začeti čutiti'. Tudi *občutiti* ima inhoativni pomen, vendar se od *začutiti* najprej razlikuje po tem, da izraža celostno doseganje učinka, torej ne le prestop meje med *čutiti* in *ne čutiti*, ampak dejstvo, da je ta učinek dosežen docela. *Občutiti* poleg začetka zaznavanja izraža torej dejstvo, da je to zaznavanje popolnoma zajelo doživljajočega, torej 'čutiti okrog (sebe)'. Zato je ob določenih prislovihi časa (npr. *dalj časa*) možna tudi nedovršna raba te tvorjenke, ki v tem primeru izraža neomejenost doživljanja stanja.

Literatura

- BACZ, Barbara, 2005: For the unity of meaning od the Polish verbal prefix *za-*. Adam Makkai, William J. Sullivan, Arle R. Lommel (ur.): *LACUS Forum 31: Interconnections*. Houston: The Linguistic Association of Canada and the United States. 93–104. www.lacus.org
- BAJEC, Anton, 1959: *Besedotvorje slovenskega jezika IV. Predlogi in predpone*. Ljubljana: SAZU, Inštitut za slovenski jezik.
- BĘDKOWSKA-KOPCZYK, Agnieszka, 2012: Semantic and grammatical features of *o-/ob-* in verbs of emotion in Slovene. *Jezikoslovje* 13/1. 19–38.
- BĘDKOWSKA-KOPCZYK, Agnieszka, 2013: The event of emotional change in Slovene in the light of Leonard Talmy's typological framework. *Świat i słowo. Filologia, nauki społeczne, filozofia, teologia* 1/2013. 221–242.

- BĘDKOWSKA-KOPCZYK, Agnieszka, 2015: Glagol čutiti v slovenščini: med slovarjem, skladnjo in rabo. Mojca Smolej (ur.): *Slovnica in slovar – aktualni jezikovni opis. Obdobja 34*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 93–100.
- BREZNIK, Anton, 1916: *Slovenska slovnica za srednje šole*. Celovec: Družba sv. Mohorja.
- CROFT, William, 1991: *Syntactic Categories and Grammatical Relations: The Cognitive Organization of Information*. Chicago: University of Chicago Press.
- GOLDBERG, Adele E., 2006: *Constructions at Work. The Nature of Generalizations in Language*. Oxford: Oxford University Press.
- HAJNŠEK HOLZ, Milena, 1978: O pomenih slovenskih predpon. Jože Koruza (ur.): *XIV. seminar slovenskega jezika, literature in kulture*. Ljubljana: Pedagoško-znanstvena enota za slovanske jezike in književnosti. 33–58.
- LANGACKER, Ronald W., 1987: *Foundations of Cognitive Grammar. Vol. I: Theoretical Prerequisites*. Stanford: Stanford University Press.
- MERŠE, Majda, 1995: *Vid in vrstnost glagola v slovenskem knjižnem jeziku 16. stoletja*. Ljubljana: SAZU.
- MIKLOSICH, Franz, 1868: *Vergleichende Grammatik der slavischen Sprachen. IV. Syntax*. Wien: Wilhelm Braumüller.
- OREŠNIK, Janez, 1994: *Slovenski glagolski vid in univerzalna slovnica*. Ljubljana: SAZU.
- PRZYBYLSKA, Renata, 2006, *Schematy wyobrażeniowe a semantyka polskich prefiksów czasownikowych do-, od-, prze-, roz-, u-*. Kraków: Universitas.
- ŠEKLI, Matej, 2016: Gramatikalizacija glagolskih predpon: krajevni pomen, vrsta glagolskega dejanja, dovršnost. Erika Kržišnik, Miran Hladnik (ur.): *Toporišičeva Obdobja. Obdobja 35*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 189–197.
- TOPORIŠIČ, Jože, 1982: *Nova slovenska skladnja*. Ljubljana: DZS.
- TOPORIŠIČ, Jože, (1976) ²2000: *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja.
- TOPORIŠIČ, Jože, (1973) ²2006a: Sestavljenke proti izpeljanke iz predložne/proklitične podstave. Jože Toporišič (ur.): *Besedjeslovne razprave*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 263–270.
- TOPORIŠIČ, Jože, (1996) ²2006b: Glagolske »sestavljene« iz zveze glagol + predložna zveza. Jože Toporišič (ur.): *Besedjeslovne razprave*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 248–262.
- VIDOVIČ MUHA, Ada, 1988: *Slovensko leksikalno pomenslovje. Govorica slovarja*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- VIDOVIČ MUHA, Ada, 1993: Glagolske sestavljenke – njihova skladenjska podstava in vezljivostne lastnosti. *Slavistična revija* 41/1. 161–192.
- VIDOVIČ MUHA, Ada, 2009: Skladenjska interpretacija glagolskih predponskih obrazil – vprašanje propozicije. *Slavistična revija* 57/2. 251–261.
- ŽELE, Andreja, 2012: *Pomensko-skladenjske lastnosti slovenskega glagola*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

Viri

- Gigafida: Elektronska zbirka slovenskih besedil. www.gigafida.net
SSKJ = Slovar slovenskega knjižnega jezika. www.fran.si